
SZÖVEGÉRTÉS-SZÖVEGALKOTÁS „A”

V. FELADATGYŰJTEMÉNY

3. ÉVFOLYAM

ÉN, TE... MI II. GYŰJTEMÉNY NYELVI JÁTÉKOK

Andóczy Balogh Éva

Molnár Cecília

Rózsa Vincéné

Kecskeméthyne Mezősi Annamária

Komaság Margit

A kiadvány KHF/3985-18/2008 engedélyszámon 2008. 08. 18. időponttól tankönyvi engedélyt kapott. Educatio Kht. kompetenciafejlesztő oktatási program kerettanterv

A kiadvány a Nemzeti Fejlesztési Terv Humánerőforrás-fejlesztési operatív program 3.1.1. központi program (pedagógusok és oktatási szakértők felkészítése a kompetencia alapú képzés és oktatás feladataira) keretében készült, a sulinova oktatási programcsomag részeként létrejött tanulói információhordozó. A kiadvány sikeres használatához szükséges a teljes oktatási programcsomag ismerete és használata. A teljes programcsomag elérhető a www.educatio.hu címen.

Szakmai bizottság, lektorok:

Kereszty Zsuzsa, Korányi Margit, dr. Szilágyi Imréné

Fejlesztési programvezető:

Fejér Zsolt

Felelős szerkesztő:

Nagy Milán

Szerzők:

Andóczy Balogh Éva, Molnár Cecília, Rózsa Vincéné,
Kecskeméthyne Mezősi Annamária, Komáság Margit

A tankönyvvé nyilvánítási eljárásban közreműködő személyek:

Tantárgypedagógiai szakértő: Bódi Csilla

Tudományos-szakmai szakértő: Gecsey Sándorné dr. Papp Katalin

Technológiai szakértő: Király Ildikó

© Andóczy Balogh Éva, Molnár Cecília, Rózsa Vincéné

© Kecskeméthyne Mezősi Annamária, Komáság Margit

© Educatio, 2008

Raktári szám: H-ASZE0302

Terjedelem: 2,5 (A/5) ív

Tömeg: 50 gramm

1. kiadás, 2008

ÉN, TE ... MI

LILLA ÉS A CSODARADÍR

1. Készíts vázlatot a szöveg kulcskifejezései alapján!
Írd a számok után az események időrendjében a kifejezéseket!

véletlenül történt ○ *el lehet tüntetni* ○ *feleseltem* ○
nagyon szigorú ○ *összeveszttem valakivel* ○
nem mondtam igazat

LILLA ÉS A CSODARADÍR

1.
2.
3.
4.
5.
6.

2. Gyűjts szavakat, kifejezéseket, írd mondatokat a kérdésekre!

Ki lehet szigorú?

.....

Miért lehet valaki szigorú?

.....

Mit érzel akkor, ha anyukád szigorú?

.....

Mit tesz a nagyi, ha szigorú veled?

.....

Milyen a tanító néni, ha szigorú az osztállyal?

.....

Te mit tennél, ha szigorú akarnál lenni?

.....

.....

Anyanyelvi tapasztalatszerzés

(Lilla és a csodaradír)

1. Írd le betűrendben a szavakat!

radír ○ *füzet* ○ *tolttartó* ○ *könyv* ○

ecset ○ *táska* ○ *ceruza* ○ *festék*

.....

.....

2. Egészítsd ki a Lilla és a csodaradír című olvasmány alapján a mondatokat!

Szeretem a, mert azzal el lehet tüntetni, amit elrontok a füzetemben.

Jó lenne egy olyan is, amivel mindent, ami nem sikerült.

....., hogy összevesztem Zsófi-val, hogy feleseltem anyunak, hogy nem mondtam igazat a nagyinak.

.....
..... azt is, ami csak véletlenül történt.

3. Keresd meg az előző feladat mondataiba illesztett szavakat *A magyar helyesírás szabályai* kötetben!

Melyik szót találtátok meg?

Írjátok a vonalra!

Ezt nevezzük szótári alaknak.

4. Hogyan változik a radír szó szótári alakja a különböző kérdésekre válaszolva?

Mit?

Mik?

Mivel?

Min?

5. Egészítsd ki a mondatokat a megfelelő szóval!

radírral ○ *radírok* ○ *radíron* ○ *radírt*

Lilla nagyon szereti a

A el lehet tüntetni
a füzetből, amit elrontunk.

A gyakran színesek,
sőt néha még illatosak is.

Némelyik kedves
figurák is láthatók.

6. Egészítsd ki a hiányos szöveget a megadott szavak toldalékos alakjaival!

szép ○ *füzet* ○ *csodaradír* ○
sikerül ○ *betű* ○ *dicsér* ○ *munka*

Tegnap nem írtam
a A
azonban nyom nélkül eltüntetnem a
csúnya A tanító néni végül még meg is
..... a rendes

7. Állapítsd meg a történet alapján, hogy igaz vagy hamis az állítás!

Írj az állítások előtti négyzetbe I vagy H betűt!

- Feleseltem anyuval.
- Nem mondtam igazat Petinek.
- Véletlenül veszttem össze egy hajgumin Zsófi-val.
- Véletlenül mondtam Lujza néninek, hogy sietek az iskolába, amikor beszélgetni akart velem.
- Véletlenül húztam ki a széket Kata alól.
- Az apukám nagyon szigorú.

CSALÁS

1. Összekeveredtek a szereplők. A nem megfelelő szereplő nevét húzd át! Írd a vonalra a helyes megoldást!

Olivér olyan, mintha a kis testvérem lenne. Gitta néni az anyukája. Mielőtt Gitta néni megszületett, én voltam náluk a „gyerek”. Sokat játszott velem, és mindenféle finomságokat vett nekem.

Egyszer aztán Bence leült mellém a szőnyegre, megfogta a kezemet, és azt mondta:

– Olivér, csodálatos hírem van. Kistestvéred lesz.

2.

És nem sokkal később megérkezett apu
....., a kisöcsém, aki persze nem is a kisöcsém.

Bence már óvodás, és sokat játszom vele. Szeret hozzánk jönni, mert nálunk mindig történik valami.

Olivér a múltkor krumplit sütött. Közben apuval beszélgetett. Anyu
..... és apu is a konyhában lábatlankodtunk.

3.

Amikor elkészült egy adag sült krumpli, anyu
..... megkínált bennünket.

– Köszönöm szépen, nem kérek – mondta szokatlanul halkán anyu

– De hát mi történt, miért? Csak nem vagy beteg?
– kérdezte Olivér

– Nem, csak Bence azt mondta, hogy ne egyek mindig itt.

4.

– Ugyan, anyukám – biztatta apu –, egyél nyugodtan, mi ugyan nem árulunk el.

Olivér azonban hajthatatlan volt.

Bencéék tovább beszélgettek, én meg eszegettem.

5. Összekeveredtek a szereplők. A nem megfelelő szereplő nevét húzd át! Írd a vonalra a helyes megoldást!

Egyszer csak apu óvatosan elcsent egy krumplit a tányérból, és gyorsan bekapta. Nem szóltam semmit. Anyuék is észrevették, egymásra néztek és mosolyogtak. Olivér óvatosan közelebb toltta a tányért, hogy apunak könnyebben menjen a család.

Anyanyelvi tapasztalatszerzés

(Az anyukám vezetni tanul)

1. Kit hogyan neveznek a történetben? Húzd alá a helyes választ!

Olivér a mamáját:

édesanya ○ *mama* ○ *anyu* ○ *anya*

Az apa az anyát:

fiam ○ *drágám* ○ *feleség* ○ *asszony*

2. Te hogy szólítod az anyukádat, ha...?

Azt szeretnéd, hogy megnézhess egy filmet:

.....

Ha haragszol rá:

.....

3. Ki mondta? Húzd alá a válaszok közül a helyeset!

megbeszéltem: *ÉN* ○ *TE* ○ *Ő* ○ *MI* ○ *TI* ○ *ŐK*

ebédelsz: *ÉN* ○ *TE* ○ *Ő* ○ *MI* ○ *TI* ○ *ŐK*

bírjátok ki: *ÉN* ○ *TE* ○ *Ő* ○ *MI* ○ *TI* ○ *ŐK*

tudom: *ÉN* ○ *TE* ○ *Ő* ○ *MI* ○ *TI* ○ *ŐK*

fogadj el: *ÉN* ○ *TE* ○ *Ő* ○ *MI* ○ *TI* ○ *ŐK*

tudod: *ÉN* ○ *TE* ○ *Ő* ○ *MI* ○ *TI* ○ *ŐK*

gyarapította: *ÉN* ○ *TE* ○ *Ő* ○ *MI* ○ *TI* ○ *ŐK*

szokott: *ÉN* ○ *TE* ○ *Ő* ○ *MI* ○ *TI* ○ *ŐK*

4. Töltsd ki a táblázatot a minta alapján!

Valamilyen	Valaki/ valami	Valahol	Valamit csinál
<i>Barna</i>	<i>Béla</i>	<i>Baján</i>	<i>bóbiskol</i>

FŐ A VÁLTOZATLANSÁG – CSEREBERE

1. Fordítsd le a mondatokat magyarra! Idézd fel magadban a Cserebere című szöveget!
Pl.: Valaki valakitől valamit kér. – Bálint anyukájától Varázsmagazint kért.

Valaki most vett valamennyi valamit.

.....

.....

A valami valamilyen, ha mindig valaki csinálja.

.....

.....

A valamilyen valaki valamit csinál valahol.

.....

.....

2. Beszédrészletek

Idézd fel magadban a két történetet! Az alábbi részletek ezekből valók. Próbáld most más szereplőkkel, más esetekben is elképzelni a beszédhelyzeteket. Ennek megfelelően töltsd ki a táblázatot.

Beszédrészlet	Ki mondhatta?
A megszokott helyemen tudok csak jól aludni.	➔
Ezerszer elmondtam már, hogy felesleges dolgokra nem költünk!	➔
Mi van Balázs, megnémultál?	➔
Más gyerek örülne, ha vasárnap húslevest ehetne és rántott húst!	➔
Lassan úgy néz ki a lakás, mint egy szerelóműhely!	➔

Kinek mondta?	Milyen helyzetben?

A MI PADUNK – IRÁNY AFRIKA!

1. Egészítsd ki a mondatokat *A mi padunk* című történet alapján!

A történet játszódik.

Az egyik szereplő,
aki

Egy másik szereplő,
aki

A problémát az okozza, hogy
.....

Ezután
.....

A probléma úgy oldódik meg, hogy
.....

A történet úgy ér véget, hogy
.....

2. Töltsd ki a táblázatot *A mi padunk* és az *Irány Afrika!* című történetek alapján!

	Szereplők	Események	Helyszínek	Idő
A mi padunk				
Irány Afrika!				

Anyanyelvi tapasztalatszerzés

(A mi padunk)

1. Alkoss a két rövid mondatból egy hosszút!
(Például: Ferinek van kutyája. A kutya okos. =
Ferinek okos kutyája van.)

A fiúk a padnál találkoztak.

A pad piros volt.

.....

.....

2. Építsd tovább az előző mondatot!
(Például: Ferinek okos kutyája van.+A kutya a réten
van. = Feri okos kutyája a réten van.)

A fiúk a piros padnál találkoztak.

Minden nap találkoztak.

.....

.....

3. Cseréld ki az aláhúzott szavakat az alábbiak valamelyikére!

ahol ○ *aztán* ○ *ezért* ○ *így* ○ *végül*

A fiúk a piros pad, és a lányok nem ülhetnek rá.

Olivér lakott legközelebb a térhez, és ő figyelte a padot.

Olivér lement a térre, és Kata ült a padon.

Olivér először kérdezgette Katát, és megfenyegette, és Kata átült egy másik padra.

NYELVI JÁTÉKOK

1. Találd ki, melyik szóra gondoltam!

Pl.: Szín, amelynek magánhangzói: e, é – fehér

Ékszer: a, á -

Bútor: e, e, ő -

Jármű: e, e, a, u ó -

Ruhadarab: o, a -

Szerszám: a, a, á -

2. Az állatnevek betűi kissé összekeveredtek. Állapítsd meg, hogy a felsorolt állatok közül melyik a legkisebb!

telfáen, sarafk, skála, abzer, güre!

.....

.....

3. Melyik magánhangzóval alkotnak a mássalhangzók értelmes szavakat? Keress minél több megoldást!

T...SZ T...L T...R

V...SZ V...R GY...R

L...SZ J...R F...R

4. Egyszerre csak egy betűt szabad kicserélni, de úgy, hogy ismét értelmes szót kapj. Hány lépéssel tudsz a VÍZ-ből a GŐZ-höz eljutni?

Pl.: MÉZ – MÁZ – MÁJ - TÁJ - TEJ

VÍZ GŐZ

JÉG GŐZ

PÓK RÁK

SÜN SAS

SEJT BORZ

5. A következő mondatokat eszperente nyelven írtuk.
Írd melléjük a magyar jelentésüket!

Kedves gyerekek kerek kedves eledele. -

.....,

Mellette melegedsz telente. -

.....,

Engedelmes. -

Szerkezet, mely reggel csengetve felkelt. -

.....,

Emeletre ezen mehetsz fel. -

.....,

Rejtelmes jelek, melyeket meg kell fejtened. -

.....

6. Melyik kifejezés melyik szóra vonatkozik? Írd a szavakat a jelentésük mellé!

bíróság, rendőr, pénz, ábrándozó, élesztő

kenyeret keleszt -

perek helye -

keresve keresed, de keveset lelsz -

a rend embere -

merengve eget les -

7. Új szót kapsz, ha ékezetet teszel a magánhangzókra. Írj te is ilyen szavakat!

Pl.: tok - tők

rak -, hat -, mez -,

bal -, nyel -, bab -

.....

.....

.....

.....

8. A következő szavakban földrajzi neveket találsz elrejtve. Melyek ezek? Írd melléjük!

BABAKONYHA -

KALAMAJKA -

FEGYŐR -

BEGERJED -

9. Vegyél ki minden szóból egy betűt úgy, hogy a maradék is értelmes legyen! Írd le a kapott szavakat!

ablak -

megafon -

karcolás -

aszfalt -

terhel -

óriás -

szekrény -

hallott -

domb -

10. Szóbarakcsolás

- a) Vegyél ki minden szóból egy betűt úgy, hogy a maradék is értelmes legyen.

- b) A kivett betűket olvasd össze sorban, így egy tizenkettedik szót fogsz kapni. Írd le az így kapott szót!

- c) A kapott tizenkettedik szóból is vegyél ki egy betűt, így egy tizenharmadik szót fogsz kapni!

KÍSÉRET

PEREC

PLATÁN

SZÉKHELY

ÜGYELET

HAJTÓ

FELESÉG

PÁRTA

MÉRLEG

KERET

BUNDA

11. Az ABRAK szó közepétől jobbra is és balra is cseréld fel a betűket! Milyen új értelmes szó keletkezik?

12. Rakj ki a megadott betűkből értelmes szavakat! Melyik a leghosszabb?

A É O C K N P R Sz

.....

A A E E B K K L R T

.....

13. Mi a közös a szavakban? Egy mondattal válaszolj!

ALPOK ○ *LAPOK* ○ *POLKA* ○ *PAKOL*

.....

.....

.....

14. Rendezd át az alábbi szavak betűit, úgy, hogy más jelentésű értelmes szavakat kapj!

APÁLY -

KORSÓ -

PALA -

15. Alkoss szavakat a következő betűkből! Minden szóhoz használd fel az összes betűt!

Pl.: RETESZ

S T R E Z E

.....

16. Helyezd el az ábrákon megadott betűket az üres négyzetekbe úgy, hogy vízszintesen és függőleges irányban 1-1 értelmes hárombetűs szót kapj!

A A A B K L Ó P R

		L
	R	
K		

17. Alkoss a szavakból új szavakat úgy, hogy a betűk közé egy „M” betűt helyezel!
Pl.: DÉZSA – DÉZSMA

KOROS -

DOB -

TEREK -

HAVAS -

MEGÉR -

BABA -

KAROL -

18. Fejezd ki mindegyik kifejezést egy szóval, amely a „LAP” szót tartalmazza!

fejünkön hordjuk -

újság -

evező -

szobor alja -

lelkiismeretes -

19. Sok szó kezdődik d-vel és végződik l-lel. Melyik szavakra gondoltunk?

Pl.: délben pihen - delel

énekel -

halkan énekel -

veri a dobot -

többször dob -

nevet -

20. Írd az ábrába a szótöredékeket úgy, hogy értelmes szavakat kapj eredményül!

AD AR ÁD ÁR CS KOB LAG NY B T

A	L				
	A	L			
		A	L		
			A	L	
				A	L

21. Hány értelmes szót tudsz kiolvasni a következő összetett szavakból? Írd le mindegyiket!

NÉVELŐ -

LÉGITÁRSASÁG -

IRODALOM -

ALAGÚTÉPÍTÉS -

HADSEREGTÁBORNOK -

.....

22. Melyik tóban lehet fürödni? Húzd alá!

TOTO ○ LOTTÓ ○ ARAL-TÓ ○ SÓSTÓ ○

KOLTÓ ○ TÓSZEG ○ ALTATÓ ○

BALATON ○ TÓTH ○ TÓCSA ○

VALLATÓ ○ FERTŐ TÓ ○ POROLTÓ ○

VONTATÓ ○ HÁTRAMOZDÍTÓ ○ IRTÓ

23. Mi van fából? Húzd alá!

kofa ○ pofa ○ almafa ○ fa ○ fapados ○
sátorfa ○ faburkolat ○ násfa ○ fal ○ fagyöngy ○
körtefa ○ tölgyfa ○ fapapucs ○ fakutya ○
faház ○ jópofa ○ fakanál ○ faeke ○
falábú ○ kapufélfa ○ nótafa ○ kapufa

24. Milyen állatok nevét rejtettük el a mondatokban?

Pl. Ma cipőben megyek: maci

Szebbé kalapálom.,

Makacs a gyerek.,

Ebédeljünk gyorsan!,

Mari gólyát látott.

25. Egy fiú vagy lány neve rejtőzködött el? Keress keresztneveket!

Kicsim, reszelős a torkod?

A kend szoknyája, ni, milyen rövid!

Ha bármi ragályról tudsz, védekezz!

A halász lóra pattant.

26. A következő badar mesében 5 fiú és 5 lánynév található. Keresd meg ezeket!

„E mesebeli rénszarvas kapálta másnak a földjét. Sokan nagyon szívesen hallgatták, miközben tíz halász lógatott hálókat a tóba. A vezérhalász kérte a rézfúvósok fölvonulását, de azok ott óhatatlanul megfáztak volna, ezért nem jöttek. Érthető, hogy a halász kiabál: intő példa ez mindenkinek.”

27. Keresd meg a következő szavak közös előtagját!

Pl.: *autósampon, autóbusz, autópálya*

..... ház, törzs, nyűvő,
..... golyó, pohár, ház,
..... szín, föl, termék

28. Keresd meg a következő szavak közös utótagját!

Pl.: *színház, lépcsőház, játszóház*

nap, pénz, könyv,
jelző, olvasó, zseb,
mese, zseb, év

29. Olvasd el figyelmesen a szószerkezeteket, s eszedbe fog jutni róluk egy-egy összetett szó!

Pl.: fúrt agyú – agyafúrt

veszett eszű – Milyen ember?

ordító farkas – Milyen hideg?

égeti a szemet – Mi a foglalkozása?

látta a madár – Milyen kenyér?

elválik a magva – Milyen barack?

süti a nap – Milyen vidék?

hirtelen hűtött – Milyen hús?

a dió ehető része – Mi?

az ajtó kilincse - Mi?

a ceruza hegye - Mi?

a tó partja - Mi?

az asztal fiókja - Mi?

30. A felsorolt 10 szó mindegyikének egyszeri felhasználásával állíts össze 3 értelmes szót!

A szavak:

AD ○ ALOM ○ ÁS ○ FON ○ HÁZ ○ SZÍN ○

ÁL ○ BÁB ○ SOK ○ TELE

.....

.....

.....

31. Írd le az alábbi szavak ellentétét, és olvasd össze azok kezdőbetűit! Milyen szót kapsz?

PISZKOS -,

DAGÁLY -,

SÖTÉT -,

ÉBRENLÉT -,

ÉDES -,

CSEND -

32. Gyűjts rímeket a minta szerint a felsorolt nevekre!
 Pl.: SAROLTA – KAROLTA – TAROLTA – SOROLTA

DALMA

LENKE

LAJOS

KÁLMÁN

GÁL

33. Haladj csigavonalban a négyzetrácsok között! A két-
 jegyű betűtől indulva rajzold be az útvonalat! Ez-
 után a visszafelé haladva megkapott szavakat írd le!

G	Ó	D	Z	I	K	M	A	H
O	S	M	A	D	Z	A	G	A
F	Z	E	D	Z	P	E	B	R
A	D	I	R	B	Z	D	O	A
S	Z	D	O	H	A	Z	D	D
SZ	E	L	Y	G	E	A	S	Z

.....

34. Hány van belőle? Gyűjts olyan szavakat, amelyek egy számot rejtenek!

Pl.: négyzet, ötlet

.....

.....

35. Fejezd ki az állításokat vagy fogalmakat 1-1 megfelelő szóval! A szavakat olvasd össze és egy újabb szót kapsz! Pl.: több ágú evőeszköz + ruhát tisztít - villa + mos = villamos

rágószerve + kacat -,

ételízesítő + erőd -,

állóvíz + bő helyel rendelkező -,

lélegzik + volánnál ül -

36. A következő feladat megoldásához vegyél elő Magyarországról egy térképet! Kövesd végig a szövegben említett földrajzi helyeket! Húzd alá, ami szerinted nem igaz!

De jó volt, amikor nyár volt, és mi csónakkal útra kel-
tünk. Baján szálltunk vízre hajnalban, és estére le-
csurogtunk Dunaújvárosig. Közben napoztunk és
gyönyörködtünk a tájban. De szépek is voltak a fák a
Duna és a Tisza összefolyásánál! Ebédelni kikötöttünk,
és a Dunából frissen kifogott tonhalból készítettünk
halászevet. Nagyon finom volt. Délután elhajóztunk
Dobó István vára mellett. Úgy elfáradtam, hogy hiá-
ba vettem elő este a sátorban Fekete István Kincske-
reső kisködmön című könyvét, az első két oldal után
elaludtam.

Ezt a kirándulást jövőre is megismételjük!

37. Minden betűrejtvény megfejtése egy szó.

Pl.:

ZS
DA

- darázs

G
VI

ZS
GA

H
L

F
ZSI

T
L

SZ
MI

T
SZE

CS
N

B
ZS

S
KE

T
N

T
A

D
Ó

G
Ö

S
Á

t

i

NH

EEE
É

R R R R

Ó Ó ó ó

LY
SI

AAACS
